VIITORUL ISTORIEI LITERARE: TREI PROVOCARI PENTRU SECOLUL XXI

GALIN TIHANOV[1]
The University of Manchester

THE FUTURE OF LITERARY HISTORY: THREE CHALENGES IN THE 21ST CENTURY

Summary

How literary history develops will largely depend on the modifications of the wider framework in which its evolution takes place. Understanding these modifications seems to me to be an essential first step. In this paper I concentrate on three factors (the nation state; the media; the evolution of society and the idea and institutions of university education under the pressure of demographic changes), and seek to elucidate and weigh their importance for literary history.

The origins of literary history as an institutionalized discourse are closely interwoven with the fortunes of nationalism and the nation state after the French Revolution. However, Eurocentrism itself has been losing ground since World War I, and with it also the European model of nation-centred literary history. This process was exacerbated by the arrival of globalisation on the crest of revolutionary discoveries in information technology in the 1950s, which coincided with the swift dismantling of the colonial system. The ensuing growth of diasporic cultures, on the one hand, and the process of European integration in the context of a globalised economy, on the other, gave rise to occurrences best described as the gradual 'hollowing-out' of the nation state in the West. A single unified canon, on which to base literary history, also became increasingly untenable. Within the nation-state, there emerged a string of parallel canons called upon to rectify the social injustices of the past. Today we witness a transition to either regional, and even 'pan-European', histories, serving a different set of political goals from those so familiar from the recent past, or trans-national, often also trans-continental, narratives heeding not the monolithic projects of the nation state but rather the processes of exile, emigration, creolisation, and hybridisation.

[1] Galin Tihanov, este profesor de literatură comparată şi istorie intelectuală şi co-director al Research Institute for Cosmopolitan Cultures din cadrul Universităţii din Manchester. Este autor de cărţi despre literatura bulgară (1994 şi 1998), şi despre Bakhtin, Lukacs şi contextele lor intelectuale (2000). Printre lucrările lui se numără şi co-editarea volumelor despre Bakhtin şi Cercul Bakhtin (2000 şi 2004) şi despre Robert Musil (2007), precum şi numeroase articole despre istoria culturală şi intelectuală din Germania, Rusia, şi Europa Centrală. Este preşedintele ICLA Committee on Literary Theory şi a fost profesor asociat la Collegium Budapest şi profesor invitat de literatură comparată la Universitatea Yale. galin.tihanov@manchester.ac.uk

BDD-A2431 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:17 UTC)

The business of literary history has changed dramatically also due to the changing media of appropriating and consuming literature. First of all, the pattern of the consumption of literature underwent a significant alteration, placing the texts of the canon within easy reach through numerous visual adaptations, thus destabilizing their very nature as canonic works of art and erasing the boundary between high and popular. Moreover, modern media, in particular the interactive technologies, have brought about an unprecedented openness of the text to simultaneous modification by the recipient. The status of the text has changed beyond the comfortable manageability on which traditional literary history rests. The disobedient text that emerges from the process of electronic interaction is open-ended, mobile as never before, and truly boundless. The author/reader boundary is totally erased, and so are the foundations of reception theory and the traditional literary history.

With an ever growing life expectancy and the corresponding attempts at managing it through various economic and administrative techniques, three of the essential cornerstones of literary history – indeed of any history – will be heading for dramatic transformation: the concept of generation; the notion of period; and that of novelness (what constitutes novelty in the literary and ideological life of society). The real issue here is the changing lifespan of generations, and with this the changing rhythms of the production of meaning. Public consent over key events underlying the narrative of the historian is likely to be reached in an ever more complicated and mediated fashion, because the constitutive voices of the generational ensemble will each have a temporality, duration, and therefore force, different from those informing the practice of (literary) historiography at present. In addition, what we see today, precisely as part of the economic and social techniques of demographic control, is the introduction of a totally new concept of education. The so-called 'continuing education', or 'life-long education', which is now part of the educational landscape throughout Europe and North America, slowly but securely redefines the philosophy of education, leaving behind the idea of clear-cut disciplinarity.

Viitorul istoriei literare apare sub o formă precară, dar poate nu atât de întunecat cum s-ar putea crede. Chiar dacă istoria încercărilor de abandonare a istoriei literare are, în mod ironic, o vechime de un secol[2], sentimentul de criză şi dificultăţile metodologice nu au fost resimţite în mod acut decât o dată cu anii '80, când încercările de reformă ale meşteşugului istoriografiei literare au culminat, provizoriu, cu binecunoscuta lucrare, *O nouă istorie a literaturii franceze* (*A New History of French Literature*, Hollier 1989). Mulţi au considerat acest proiect drept un asalt asupra istoriei literare tradiţionale, recunoscând în acelaşi timp faptul că editorul cărţii, Denis Hollier, îşi dăduse seama de dificultăţile care afectează disciplina în momentul apariţiei postmodernismului şi post-structuralismului, şi răspunsese într-o manieră inovatoare, chiar dacă neconclusivă[3]. În deceniul care a urmat, s-a pus cu o oarecare persistenţă chiar problema necesităţii istoriei literare (cf. ex. Perkins 1992), dar răspunsurile survenite odată cu începutul secolului XXI par a fi marcate mai degrabă de moderaţie şi scepticism constructiv, decât de negare

[2] Diferitele obiecţii la adresa istoriei literare începând cu sfârşitul secolului 19 şi până în anii 1960 sunt prezentate sumar de Wellek (1982).

[3] Măsura în care proiectul lui Hollier a avut practicile tradiţionale drept punct de plecare poate fi determinată de faptul că - în ediţiile ulterioare – versiunea franceză a cuvântului "istorie" a fost omisă din titlu (cf. Hollier 1993).

BDD-A2431 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:17 UTC)

radicală. Conferinţa recent organizată de către Marko Juvan şi Darko Dolinar la Institutul de literatură slovenă din Ljubljana, care s-a bucurat de prezentarea unor lucrări foarte interesante (Dolinar şi Juvan 2006), reprezintă un bun exemplu pentru ilustrarea acestei atitudini.

Direcţia de dezvoltare a istoriei literare va depinde în mare parte de modificările contextului mai larg în care are loc evoluţia ei. Înţelegerea acestor modificări mi se pare a fi un prim pas esenţial. Mă voi referi mai jos la trei factori, şi voi încerca să elucidez şi să măsor importanţa lor în istoria literară.

Statul Naţiune

Originile istoriei literare ca discurs instituţionalizat se împletesc foarte strâns cu destinul naţionalismului şi ale statului naţiune care au urmat Revoluţia Franceză. Deşi primele catedre de literatură fuseseră create pentru predarea literelor fără prea multe restricţii naţionale, perioada post-Napoleoniană, marcată de creşterea naţionalismului în Europa, a fost martora unei tranziţii treptate către predarea şi cercetarea subiectelor legate de o naţiune anume. Literatura însăşi era percepută ca un instrument de păstrare şi glorificare a acelor „amintiri măreţe ale naţiunii care se află în trecutul întunecat al istoriei naţionale" (Schlegel [1815] 1961, VI: 15) – şi la fel se întâmpla şi cu istoria literară. După cum susţin şi Cornis-Pope şi Neubauer (Cornis-Pope şi Neubauer 2002: 12), studiul literaturii şi al istoriei sale s-a instituţionalizat mai întâi în societăţile care erau interesate să-şi cultive o identitate naţională bine definită şi să dobândească suveranitatea statală (Germania, Italia, Europa Centrală şi de Est), deşi nu ar fi greşit să spunem că în Anglia, unde identitatea statală şi naţională fuseseră stabilite cu mult înainte, istoriografia literară s-a instituit înantea oricăror încercări venite din partea statelor menţionate mai sus (Thomas Warton a publicat între 1774 şi 1781 trei volume din istoria sa literară neterminată, ajungând numai până la perioada Reformei). În Germania, prima istorie literară a apărut cu mult înainte de unificarea ţării sub conducerea lui Bismarck în 1871: între 1853 şi 1842, Georg Gervinus (1805 – 1871) a publicat în cinci volume *Geschichte der poetischen Nationalliteratur der Deutschen* (titlul a fost ulterior schimbat în *Geschichte der deutschen Dichtung*); asta s-a întâmplat cu jumătate de secol înainte ca prima istorie notabilă a literaturii franceze să fie publicată în 1895 de către Gustave Lanson. În Italia, De Sanctis a publicat o istorie în două volume a literaturii italiene între 1870-1871, după unificarea ţării, şi cu douăzeci de ani înainte de istoria lui Lanson. Chiar dacă Gervinus nu era de acord cu metodele prin care Bismarck a căutat să realizeze unificarea Germaniei, istoria sa a constituit un instrument puternic în construirea unei conştiinţe privind omogenitatea culturii germane.

BDD-A2431 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:17 UTC)

Viitorul acestui model a cărui dominaţie a fost de necontestat timp de peste un secol se arată acum foarte nesigur, din mai multe motive. Pentru început, ideea de eurocentrism a pierdut teren începând cu Primul Război Mondial, şi odată cu ea, şi modelul european de istorie literară centrată în jurul unei singure naţiuni. Acest proces a fost intensificat de apariţia globalizării ca apogeu al descoperirilor revoluţionare în domeniul tehnologiei informaţiei din anii 1950, moment care a coincis cu destrămarea rapidă a sistemului colonial. Creşterea ulterioară a culturilor din diaspora, pe de o parte, şi procesul de integrare europeană în contextul unei economii globalizate, pe de alta, au dat naştere unor fenomene care ar putea fi descrise cel mai bine ca „golirea" treptată a statului naţiune din Occident. A devenit din ce în ce mai greu de obţinut un canon unic şi unificat pe care să se bazeze istoria literară. În cadrul statului-naţiune, a apărut o serie de canoane paralele, invocate pentru a rectifica nedreptăţile sociale din trecut. Pentru cei interesaţi, există un semnal foarte puternic care anunţă îndepărtarea de istoriile literare naţionale: acum se discută, mai ales în Germania, unde Goethe visase la o „literatură mondială", de posibilitatea construirii unui canon european reprezentativ, care ar stimula scrierea de istorii regionale, sau, la modul ideal, crearea unei istorii detaliate a literaturii europene. Iar asta nu este doar preocuparea celor bogaţi. Preocupată de securitate şi de ideea unei pieţe într-o continuă creştere, Uniunea Europeană şi diferite ONG-uri se iau la întrecere în spaţiul balcanic să sponsorizeze publicarea de manuale menite a învăţa noile generaţii că împartăşesc, cu toţii, aceeaşi istorie politică şi culturală. Astfel, ne confruntăm cu două direcţii de dezvoltare, ambele ostile istoriei literare tradiţionale comandată de statul naţiune: fie istorii regionale, sau chiar „pan-europene", servind unor ţeluri politice diferite de cele cu care ne-am obişnuit în trecutul recent, fie istorii trans-naţionale, adesea chiar şi trans-continentale, naraţiuni care iau în seamă nu proiectele monolitice ale statului naţiune, ci mai degrabă, după cum spunea Stephen Greenblatt, procesul postcolonial al „exilului, emigrării, rătăcirii, contaminării şi consecinţelor neaşteptate, împreună cu constrângerile dure dictate de lăcomie, dor şi nelinişte, întrucât – continuă Greenblatt – tocmai aceste forţe disruptive dau formă istoriei şi răspândirii limbilor, şi nu un sentiment bine înrădăcinat de legitimitate culturală" (Greenblatt 2002: 61).

Dacă istoria literară tradiţională va supravieţui, ea trebuie să-şi adune toate rezervele de flexibilitate şi supleţe pentru a cuprinde aceste noi direcţii de dezvoltare. Un exemplu recent este dat de noua *Oxford English Literary History* în 13 volume, care dedică două volume perioadei de după al doilea război mondial, şi ambele intră se întrec în a califica şi interpreta noţiunea de „anglicitate": volumul *1960-2000, The Last of England*, e scris de Randall Stevenson, descris ca un „Scoţian care crede că ideea de „literatură engleză" nu mai este realizabilă" (vezi Bate 2002: 17), şi un alt volum, *1948-2000, The Internationalisation of English Literature*, e redactat de canadianul Bruce King, care celebrează multiculturalismul nu ca un sfârşit, ci ca o renaşterea. (să observăm de asemenea că aceste două volume interpretează în mod diferit limita cronologică inferioară a perioadei analizate). Prin urmare, noua istorie

BDD-A2431 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:17 UTC)

Oxford caută să transpună - fără să elimine - naraţiunea naţională, în mare parte epuizată, în tonalitatea (discutabilă) a globalizării multiculturale.

Mass-media

Afirmaţia lui Marshall McLuhan potrivit căreia mijlocul de transmitere este chiar mesajul (McLuhan 1964: 23-36) capătă rezonanţă astăzi când încercăm să trasăm destinul istoriei literare. Domeniul istoriei literare s-a schimbat dramatic de-a lungul ultimilor 60 de ani, în mare parte datorită schimbării mijloacelor prin care a fost însuşită.

Există mai multe aspecte ale acestei schimbări. În primul rând, modelul consumului de literatură a suferit o modificare semnificativă. Se remarcă o abundenţă de adaptări cinematografice ale canonului tradiţional, ceea ce a putut duce la iluzia că vizionarea ecranizării după *Raţiune şi Simţire* ne va scuti de lectura romanului lui Jane Austen. Accesibilitatea clasicilor prin intermediul televiziunilor cu buget restrâns a reuşit să acopere treptat diferenţa dintre literatura de calitate şi cea comercială, diferenţă pe care s-a bazat dintotdeauna istoria literară ca disciplină. Cu siguranţă, istoria literară a fost prima care a instituit diviziunea între literatura de „înaltă" şi cea „de consum", şi a strâns operele publicate iniţial sub formă de foileton în ziare pentru a distra (şi a edifica, bineînţeles) publicul larg cititor în capodopere ale culturii înalte. Multe dintre romanele secolului al XIX-lea, inclusiv cele ale lui Dostoievski şi Balzac, printre altele, au fost supuse unor asemenea remodelări metamorfice în mâinile istoricilor literari în cursul deceniilor care au urmat primei lor publicări. Acum s-au schimbat lucrurile pentru istoricul literar: abundenţa de filme, adaptări radio, benzi desenate, etc. a făcut ca profesia să se scufunde într-o lume în care siguranţa anterioară furnizată de un canon a dispărut cu desăvârşire. Presupusul act unic al lecturii silenţioase a fost distrus cu brutalitate de către consumul în masă de surogate vizuale percepute ca fiind mai capabile să pună în evidenţă acţiunea şi costumele decât presupusul mesaj filozofic al operei de artă literară. Astfel, istoricii literari au fost lăsaţi să rătăcească fără busolă prin hăţişul unei culturi care nu este nici înaltă, nici de consum, dar care subzistă reproductibilităţii sacrului în miriade de momente zilnice de epifanii suprapuse.

Cel de-al doilea aspect este indus de prezenţa puternică a noilor mass-media electronice. Încă de la Baudrillard[4], am învăţat să punem sub semnul întrebării graniţa dintre fapt şi ficţiune când avem de-a face cu presa electronică. Mai mult, mijloacele moderne, mai ales tehnologiile interactive, au iniţiat o deschidere fără precedent a textului către modificările simultane de către receptor. Astfel, statutul textului s-a schimbat dincolo de controlul confortabil

[4] Vezi mai ales faimosul pamphlet al lui Baudrillard *The Gulf War Did Not Take Place* (Baudrillard 1995).

BDD-A2431 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:17 UTC)

pe care se bazează istoria literară tradiţională. Textul nesupus care rezultă în urma procesului de interacţiune electronică are un final deschis, este mai mobil ca niciodată, şi într-adevăr nu cunoaşte frontiere; nici chiar armamentul conceptual al intertextualităţii nu îl mai poate domestici. Un hyper-text aflat mereu într-o stare fluidă face ca articularea tradiţională a entităţilor semantice să pară depăşită şi nedemnă de încredere. Rezultatul este o arhivă de depozite dinamice din punct de vedere semantic, la care se poate adăuga şi din care se poate substrage în voie, oricând. Graniţa dintre autor şi cititor este complet ştearsă, şi la fel se întâmplă cu bazele teoriei receptării şi cu istoria literară tradiţională.

În sfârşit, reţeaua globală creează o vastă bibliotecă electronică, unde tradiţiile naţionale şi loialităţile sunt destabilizate rapid. Fragmentară în esenţă, experienţa cititorului internaut contribuie la o nouă paradigmă de interpretare în care referinţa şi comparaţia nu mai pornesc în mod autoritar şi logic dintr-o adunare de scrieri naţionale verificabile din punct de vedere istoric. Pentru înţelege o povestire sau o poezie, atât profesorul de literatură, cât şi studenţii se bizuie acum adesea pe rezerva globală de subiecte şi imagini care hrănesc mintea, fără a-şi pune întrebări privitoare la apartenenţa istorică sau naţională a materialului furnizat. Mijloacele electronice şi internetul confruntă astfel istoria literară cu provocările simultaneităţii şi dezrădăcinării.

Demografia

Habermas, printre alţii, şi-a pus recent întrebarea incomodă (pentru a nu spune mai mult) referitoare la „viitorul naturii umane" (Habermas 2001). El a pus această întrebare pe fundalul geneticii moderne şi al schimbărilor inevitabile – şi încă neprevăzute – care vor rezulta din apariţia iminentă a clonării şi a modificării genetice a materialului uman. Din punctul meu de vedere, există aici două probleme legate una de cealaltă: longevitatea şi memoria. Ambele îl aruncă pe comentator în adâncimi încă neexplorate. În condiţiile unei speranţe de viaţă din ce în ce mai mari şi ale încercărilor corespunzătoare de a o controla prin diverse tehnici economice şi administrative, cum se poate distribui memoria din punct de vedere social? În urma modificărilor latente din managementul longevităţii, cum se va schimba percepţia a ceea ce constituie experienţele formative şi segmentele de viaţă umană, copilăria şi adolescenţa? Trei dintre pietrele de temelie ale istoriei literare – şi ale oricărei istorii, de altfel – vor fi supuse unor transformări dramatice. Una este conceptul de generaţie; cealaltă este noţiunea de perioadă; iar ultima - noţiunea de „noutate" (ceea ce este nou în viaţa literară şi ideologică a societăţii). Istoria literară tradiţională s-a bazat pe aceste trei concepte pentru a furniza un centru semnificativ de interpretare. Nu va fi suficientă conştientizarea faptului că în istoria literară şi intelectuală perioadele sunt de fapt construcţii ideologice discursive; măcar atât se

BDD-A2431 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:17 UTC)

ştie şi acum. Adevărata problemă este întinderea schimbătoare a vieţii diferitelor generaţii, şi, odată cu ea, ritmurile schimbătoare ale producţiei de sensuri. Consimţământul public în privinţa evenimentelor majore din spatele naraţiunii istorice va fi probabil atins într-o manieră din ce în ce mai complicată şi mai mediatizată, deoarece vocile constitutive ale ansamblului de generaţii vor avea, fiecare, o temporalitate, durată, şi, prin urmare, o forţă diferită de acelea care furnizează informaţii istoriografiei (literare) din prezent. Nu se ştie dacă micro-istoria sau oricare altă unealtă favorizată de istoriografia modernă va putea să înfrunte aceste provocări. Nu aş vrea să vorbesc asemenea autorului mediocru de literatură ştiinţifico-fantastică: realităţile progresului genetic şi creşterea iminentă a longevităţii la o scară fără precedent până acum ne obligă să reconsiderăm bazele istoriei (literare) în viitor. Trebuie să accentuăm aici faptul că istoria literară a fost dintotdeauna în mare parte susţinută de către piaţa sigură a educaţiei preuniversitare şi universitare; în lipsa acestei pieţe, ne este greu să presupunem că ar constitui o întreprindere viabilă în orice societate modernă. Dar ceea ce vedem astăzi, ca făcând tocmai parte din tehnicile economice şi sociale de control demografic, este introducerea unui nou concept de educaţie. Aşa-numita „educaţie continuă", sau „educaţie pe tot parcursul vieţii", care a devenit acum parte integrantă din sistemul educaţional european şi american, redefineşte încet, dar sigur filozofia educaţiei, lăsând în urmă dogma disciplinelor precis conturate. Abordarea bazată pe alegere şi amestec liber a supermarketului educaţional din Occident nu va dispărea curând şi va fi folosită secvenţial şi regulat pe parcursul întregii vieţi a individului. Faptul că trebuie să servească unei pieţe în continuă creştere, la fel ca şi structura modulară a educaţiei universitare, are deja un impact asupra scopului cercetării dintr-o universitate modernă. Astfel, asistăm la un nou ciclu de educaţie şi angajare, în care cele două nu mai sunt separate, şi un nou standard social la care trebuie să se ridice educaţia. Toate acestea contribuie la un nou climat educaţional, în care cunoştinţele autoritare şi cultul pentru o anumită disciplină, inclusiv istoria literară, par din ce în ce mai inadecvate.

Totuşi, nu trebuie să încheiem pe un ton pesimist. În *Being and Time* (*Fiinţa şi Timpul*), Heidegger avertizează că „din punctul de vedere al determinării, istoricitatea este anterioară istoriei" (Heidegger 1996: 17). Prin aceasta el a vrut să spună că, după cum afirmă în aceeaşi secţiune (nr. 6), istoricitatea primară a *Dasein* poate să rămână ascunsă faţă de *Dasein* însăşi, i.e. ascunsă faţă de existenţa noastră din prezent. Dar prin această afirmaţie el ne atrage atenţia, de asemenea, şi asupra faptului că atât conştientizarea istoriei, cât şi consemnarea acesteia în scris, de câte ori au loc, apar ca un răspuns (ca un dar al Fiinţei) în faţa unei istoricităţi (temporalităţi) prezentă în mod constant şi care ne condiţionează viaţa în calitate de fiinţe umane. Cu alte cuvinte, nu putem scăpa de istoricitate, nici chiar în condiţiile unei pauze – lungi sau scurte – în care practica istoriei literare pare a fi stăvilită pentru totdeauna. Trebuie doar ca

BDD-A2431 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:17 UTC)

istoria literară să facă o schimbare într-o lume schimbată. Dacă pentru aceasta este nevoie de dizolvarea istoriei literare într-o istorie culturală care va fi diferită, în mod necesar, atât de adunarea pozitivistă de fapte din secolul al XIX-lea, cât şi de paralelele ideologice înalte ale *Geistesgeschichte* din secolul XX, atunci aşa să fie.

BIBLIOGRAFIE

Bate, Jonnathan, 2002: A monumental task. Why the new *Oxford English History* will differ from its predecessor?" *Times Literary Supplement*, 4 October 2002.

Baudrillard, Jean, 1995: *The Gulf War Did Not Take Place*. Trans. Paul Patton. Bloomington: Indiana UP.

Cornis-Pope, Marcel and John Neubauer, 2002: *Towards a History of the Literary Cultures in East-Central Europe: Theoretical Reflections* (ACLS Occasional Paper, 52). New York: American Council of Learned Societies.

Dolinar, Darko and Marko Juvan (eds.), 2006: *Writing Literary History. Selected Perspectives from Central Europe*. Frankfurt am Main: Peter Lang.

Greenblatt, Stephen, 2002: Racial Memory and Literary History. In: *Rethinking Literary History. A Dialogue on Theory*. Ed. Linda Hutcheon and Mario J. Valdés. Oxford and New York: Oxford UP.

Habermas, Jürgen, 2001: *Die Zukunft der menschlichen Natur. Auf dem Wege zur liberalen Eugenetik?* Frankfurt am Main: Suhrkamp.

Heidegger, Martin, 1996: *Being and Time: A Translation of "Sein und Zeit"*. Trans. Joan Stambaugh. Albany: State University of NewYork Press.

Hollier, Denis (ed.), 1989: *A New History of French Literature*. Cambridge, MA: Harvard UP.

Hollier, Denis (ed.), 1993: *De la litterature française*. Paris: Bordas.

McLuhan, Marshall, 1964: *Understanding Media: The Extensions of Man*. New York: New American Library.

Perkins, David, 1992: *Is Literary History Possible?* Cambridge. MA: Harvard UP.

Schlegel, Friedrich [1815] 1961: Geschichte der alten und neuen Literatur. In: *Kritische Friedrich-Schlegel-Ausgabe*. Ed. Ernst Behler et al. Paderborn: Schöningh.Vol. 6.

Wellek, René, 1982: The Fall of Literary History. In: René Wellek, *The Attack on Literature and Other Essays*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.

Trad. din limba engleză de Daniela Oancea
absolventă a Masteratului de Traducerea Textului Literar Contemporan, engleză, 2007

BDD-A2431 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:17 UTC)